

neporabna, pač opravičuje po zmislu § 2. deželnih šolskih zakonov ustanovitev ekskurzija (zasilnega) pouka, ne more pa biti merodajno pri rešitvi vprašanja, ali se naj ustanovi nova javna ljudska šola ali ne. (Razsodba upravnega sodišča z dne 26. novembra 1886, št. 3115, B. št. 3269).

Ako prebivališča učencev s šolskim poslopjem sploh niso zvezana z javno potjo, ali ako se pride od bivališča do javne poti, ki drži do šole, samo po zasebni poti, se premeri daljava do šole, ozir. do javne poti po isti zasebni poti, ki jo smejo uporabljati dotični otroci. (Razs. upravnega sodišča z dne 2. aprila 1897, št. 1907, B. št. 10.575).

Daljave od otroških bivališč do šole mora, ako niso nesporno dognane, izmeriti posebna uradna komisija.

Ako v eni sami vasi ni toliko šoloobveznih otrok, da bi se zanje morala ustanoviti nova šola, se smejo pritegniti tudi otroci iz sosednjih vasi ali selišč, vendar pa se v tem primeru zahteva, da leže vse te vasi, sela in samotne hiše eno uro napolno. — Ako se ustanovi šola za več vasi, ozir. selišč skupaj, je torej treba, da leže vse te vasi, ozir. selišča tako, da od nove šole, ki se naj ustanovi, niso več oddaljene kakor eno uro hodá. Daljava selišč, ozir. hiš se izmeri od nameravane šole. Nameravana šola je izhodišče, ozir. središče, ki se po njem izmeri okrožje; obseg okrožja pa se ugotovi po velikosti polmera, ki je v zakonu določen na eno pešuro. V spornih slučajih se morajo daljave posameznih selišč, ozir. hiš do nove šole ugotoviti komisionalno.

Književnost.

Popotnik objavlja v 3. letošnji številki to-le vsebino: 1. Dr. Josip Tominšek: O nazadovanju šolskega petja. 2. J. Gradnik: Kajenje pri mladini. 3. M. Lichtenwallner: Telesno izobrazovanje naše mladine in šolske kuhinje. 4. Fr. Kranjc: Iztrgani listi o novodobni šoli. (Dalje). 6. Fran Vajda: Statistika srednjih šol na Slovenskem in v Istri v letu 1913/14. 7. Dr. Ivan Lah: Pater Hipolit in njegov »Orbis pictus«. 8. Slovstvo: Književne novosti. Časopisni vpogled. 9. Razgled: Kultura. — Šolstvo. — To in ono.

Zvonček ima v 6. letošnji številki to vsebino: 1. Janko Leban: Beračica. (Pesem.) 2. Fran Žgur: Lahko noč. (Pesem.) 3. Cvetinomiški: Večer v gozdu. (Konec.) 4. A. Rapč: Solnček. (Pesem.) 5. Janko Leban: Ob smrtni postelji. — Glasba. — Dež in solzé. — Nasvet. (Pesmi.) 6. E. G.: Zajec. (Pesem s podobo.) 7. Lad. Ogorek: Poletni čas. 8. Podoba: † Srečko Vilfan, bivši učitelj v Knežaku. 9. Dr. Ivo Šorli: Bob in Tedi, dva neugnanca. (Dalje.) 10. Antonija Germkova: Prijateljici. 11. Slika: Milica moli za očeta. 12. Josip Kralj: Mali ribič. 13. Fr. Rojec: Tončkove sanje in Miklavžev večer. (Dalje.) 14. Pouk in zabava: Križalka. — Rešitev zastavice v podobah v 5. številki. — Tine Ravljan: Milko in kužek. — V domačo zabavo: Iz papirja izrezani zvezdi. 15. Kotiček gospoda Doropolskega. 16. Kotičkove risbe: B. Jerreb: Svetilnik ob morju. (Sličica.)

Ljubavni valček, pesem za glas s klavirjem, oziroma gosli s klavirjem. Besedilo in glasbo zložil Fran Bohuslav. Dobi se pri skladatelju Praga-Smihov, Podebradova 28, pa tudi pri L. Schwentnerju v Ljubljani.

»Le enkrat bi videl, kak' solnce gor gre, bi videl, kak' luna in zvezde blišče...«

Vselej mi pride ta ponarodela naša pesem na misel, kadar obiščem svojega v vojni oslepelega prijatelja Frana Bohuslava. Ljubljanci, obiskovalci gledišča, se ga dobro spominjajo. Več let so ga gledali na odru našega hrama modric — žal, sedaj posvečenega detektivskim komedijam — v najrazličnejših vlogah. Neoporečno je bil Bohuslav par sezon eden najboljših, najtalentiranejših članov slovenske drame. Nastopal je tudi v operetah, zbuja tam mnogo zabave, dasi ni bil pevec po poklicu. Sovražnikova krogla mu je začelkom svetovne vojne vzela vid, in sedaj išče ubogi igralec utehe v umetnosti. Pesni in sklada. V nevarnosti je bila njegova eksistenca, in Ljubljana mu je z znatnimi darovi pokazala svoje sočutje. Iz hvaležnosti je sedaj napisal pesemco »Ljubavni valček« s češkim in slovenskim besedilom. Sam Bohuslav pravi, da je to prvi njegov kompozicijski poizkus, ki ga ni meriti z merilom ostre umetniške kritike. »Ljubavni valček« se bo priljubil v družinskih krogih, ki želijo lahke in vesele glasbe. Kdor ga kupi, stori še dobro delo: podpira uboga umetnika in prispeva malenkost Češki Šolski Matici. Naslovno stran krasi lepa vinjeta odličnega češkega slikarja. Zorko Prelovec.

Srednješolske vesti.

Ravnatelj dr. Alaupović — oproščen. V Sarajevu se je vršila obravnava proti ravnatelju gimnazije v Tuzli vladnemu svetniku dr. Tugomiru Alaupoviću.

Na razpravi pa je bil ravnatelj dr. Alaupović popolnoma oproščen.

Kurz za učiteljske kandidatkinje-četrtoletnice. »L'eco del Litorale« poroča dobesedno iz Gradca: Otvoril se je z najboljšo perspektivo pripravljalni kurz za maturo za one gospodične, katere so dovršile v šolskem letu 1914/15 3. tečaj enega učiteljskega z italijanskim učnim jezikom. Pouk je sprejel kolegij srednješolskih profesorjev. Praktičen pouk pa se vrši v ljudski in meščanski šoli za begunce italijanske narodnosti. Kurz se zaključuje proti koncu septembra. Graške šolske oblasti so obljubile vso svojo podporo, c. kr. štajersko namestništvo pa je dovolilo obiskovalkam kurza bivanje v Gradcu in je obljubilo ubogim izplačevanje begunske podpore (30 kron mesečno). Tudi ugledni ravnatelj goriškega učiteljskega, g. Fr. Znidaršič, je obljubil z vljudnostjo, s katero se odlikuje, vso svojo podporo. Ravnateljstvo kurza si je priskrbelo v »Kaiser Franz Josef-Lehrerinnenheim« gotovo število mest, kjer dobe kandidatkinje proti mesečnemu plačilu 56 kron hrano in stanovanje. — Tako se je preskrbelo za kandidatkinje italijanske narodnosti, slovenske pa tavajo okolo kakor izgubljene ovčice: člen XIX. državnega osnovnega zakona — v praksi!

Profesor Leopold Koprivšek †. V Mariboru je umrl dne 28. maja t. l. po kratki in mučni bolezni Leopold Koprivšek, c. kr. gimnazijski profesor v pok. Blagi pokojnik je bil zaveden Slovenec in izredno dobrega srca. Služboval je najprej kot suplent v Mariboru, potem pa celih 27 let na gimnaziji v Rudolfovem, odkoder se je preselil v pokoj v Maribor. Kot tak je supriral tudi še dve leti na mariborski gimnaziji. Dosegel je visoko starost 77 let. Naj v miru počiva!

Najvišje pohvalno priznanje je iznova naznanjeno rezervnemu nadporočniku dr. phil. Rudolfu Moletu, dom. inš. p. št. 16, profesorju dekliškega liceja v Ljubljani.

Nadporočnik prof. Anton Jeršinovič je, službujoč v visokih sneženih črnogorskih brdih, obolel na revmatizmu in se sedaj leči v Zagrebu v bolnici »mišodrne braće« (Jelačičev trg). Dodeljen je kot »sotniški zapovednik« nekemu hrvatskemu pučkovstaskemu bataljonu.

Statistični pregled šolskega obiska na srednjih šolah v Avstriji. V šolskem letu 1915/16 je bilo v Avstriji 139.127 srednješolskih dijakov, in sicer na gimnazijah 80.089 moških in 4818 deklic, torej skupaj 84.907, na realkah pa 44.220 moških dijakov. Na posamezne dežele pa se porazdelje tako-le: Nižje Avstrijska: 13.834 gimnazijcev (906 deklic) + 10.729 realcev = 24.563; Zgornje Avstrijska: 2103 gimnazijcev + 719 realcev = 2822; Solnograška: 500 gimnazijcev (68 dekl.) + 488 realcev = 988; Štajerska: 2957 gimnazijcev + 2050 realcev = 5007; Koroška: 947 gimnazijcev + 263 realcev = 1210; Kranjska: 2056 gimnazijcev + 753 realcev = 2809; Primorska: 1741 gimnazijcev + 1191 realcev = 2932; Tirolska s Predarlško: 3032 gimnazijcev (200 deklet) + 787 realcev = 3819; Češka (z nemščim učnim jezikom): 7235 gimnazijcev (13 dekl.) + 4315 realcev = 11.560; Češka (s češkim učnim jezikom): 12.343 gimnazijcev (843 dekl.) + 10.027 realcev = 33.920; Moravsko (z nemščim učnim jezikom): 2948 gimnazijcev + 3621 realcev = 6.569; Moravska (s češkim učnim jezikom): 5370 gimnazijcev (146 dekl.) + 4017 realcev = 15.956; Šlezija: 2325 gimnazijcev + 1449 realcev = 3774; Galicija: 22.684 gimnazijcev (2559 dekl.) + 2868 realcev = 25.552; Bukovina: 3551 gimnazijcev + 426 realcev = 3977; Dalmacija: 1281 gimnazijcev (83 dekl.) + 517 realcev = 1798. Skupno: 84.907 gimnazijcev (4818 dekl.) + 44.220 realcev = 139.127.

Iz naše organcizacije. Skupne zadeve.

IZ VODSTVA ZAVEZE.

Na svoji zadnji seji dne 18. maja t. l. je vodstvo Zveze sklenilo, da povabi vse

slovenske učiteljske (šolske) organizacije na skupno delo, ki je za bodočnost vsega slovenskega učiteljstva in šolstva vseh kategorij ter za kulturni napredek našega naroda neizogibno potrebna. — Ta sklep je bil t a k o j izvršen. — O tem prevažnem in pomembnem koraku ter o njega namenih in uspehih nam bo mogoče govoriti šele z dnem 30. junija t. l. naprej.

Istra.

Občni zbor »Slov. učit. dr. v Istri«. Ker ni bilo še čitati o zadnjem neobjavljenem obč. zboru nikakega poročila, naj ga tu kratko omenimo. — Da ne navedemo vseh podrobnosti, omenjamo le poročilo o delovanju odbora od časa zadnjega občnega zbora l. 1914. do sedaj. Odbor se je skrbno zavzemal za vsako stanovsko zadevo učiteljstva, a posebno in največ je deloval v dosego draginjske doklade. Za številne nove tovariše in tovarišice, došle službovat v Istro, se je odbor zavzel, da se jih uvede v naše stanovske organizacije in da so pristopili k društvu. Tako se je društvo povečalo za 18 članov. — Tovariš predsednik je sklical ta občni zbor v glavnem zato, da se posvetuje o dobitvi draginjske doklade. — Občni zbor je vzel odborovo delovanje z zadovoljstvom na znanje. Ko je tov. H. predlagal, naj se izreče odboru za njegovo marljivo delovanje za blaginjo učiteljstva pohvalo in zaupnico, je občni zbor soglasno predlog sprejel. To poročilo naj bo tudi v znanje onim tovarišem, ki niso bili na tem občnem zboru, da ne bodo po krivici sumničili našega delavnega društvenega odbora, da nič ne dela in ne skrbi za blaginjo učiteljstva!

Kranjske vesti.

JOSIP BOZJA

Dne 8. t. m. je po dolgi in mučni bolezni umrl v Ljubljani tovariš Josip Bozja, nadučitelj v pokoju, star 74 let. — Vse svoje življenje je posvetil delu v šoli in izven nje, dokler se ni preselil v Ljubljano, kjer so mu potekli dnevi skrbi in težav. Bil je ljubezniv, zvest tovariš. Bodi mu ohranjen blag spomin! Preostanim naše sožalje!

— **Deželni odbor** je imenoval za svojega zastopnika v c. kr. mestnem šolskem svetu v Ljubljani nadučitelja Janka N. Jegliča, za njegovega namestnika pa učitelja Avgusta Pirca, oba z II. mestne šole.

— **Iz ljudskošolske službe.** Ana Tyll je nameščena za suplentinjo v Spodnjem Toplem vrhu, ker je učitelj Josip Strauss odšel k vojakom. — Namesto vpoklicanega učitelja Vincenca Zahrastnika bo suprirala na petrazredni deški šoli v Škofiji Loki bivša poizkusna kandidatkinja v Ljubljani Pavla Močnikova, namesto vpoklicanega nadučitelja Alojzija Ponikvarja na ljudski šoli v Sori pa bivša poizkusna kandidatkinja v Ljubljani Marta Reichova. — Za suplentinjo namesto oboje učiteljice Vincencije Pupis-Stuchlyjeve v Košani je poklicana bivša provizorična učiteljica v Starem trgu pri Ložu Štefanija Pupisova; začasno vodstvo Koroške šole se je poverilo učiteljici Emi Miseljevi. — Namesto upoklicanega učitelja Matije Žitka bo suprirala na ljudski šoli v Sodražici bivša učiteljska suplentinja v Banjaloki Angela Ravnikova. — Namesto oboje učiteljice Josipine Baloh-Susteršičeve je poklicana za suplentinjo na ljudski šoli v Spodnji Idriji bivša suplentinja na Štajerskem Gabrijela Rajerjeva. — Za suplentinjo na Jesenicah je poklicana bivša suplentinja v Sori Helena Sodjeva.

— **Smrt za domovino.** Z Breznice poročajo: Na polju časti in slave je dohitele smrt dne 3. junija Antona Bulovca, trgovca in posestnika v Smokuču, občinskega odbornika in člana krajnega šolskega sveta.

— **Idrijska ljudskošolska mladina** je privedila v rudniškem gledališču pod požrtvovalnim vodstvom svojega vrlega učiteljstva v nedeljo, dne 4. t. m., lepo gledališko predstavo z deklamacijami, rajalno igro in s petjem na korist »Rdečemu križu«. Vse točke okusno sestavljenega vzporeda je naša ljuba mladina izvedla s tako točnostjo in preciznostjo, tako nežno in lepo, pogumno in navdušeno, da je vsaka posameznost in celota razvnela mnogobrojno občinstvo do viharnega odobranja. To je veljalo deklicam in dečkom, ki so brezhibno izvajali vzpored, in tov. učiteljcam, ki so imele s pripravami in priučenjem pač obilo hvaležnega truda. Bodi jim vsaj od naše strani izrečeno popolno priznanje! Tistim, ki niso bili prisotni, naj bo žal, ker niso videli tega le-

pega večera! Navzoči starši so se prepričali, da je njih deca izročena v vzgojo dobrim in vestnim rokam, ki mlade nožice ljubeče usposabljaajo za pogumni korak v življenje! Moralno je prireditvev uspela kar najlepše, a tudi materialno prav ugodno. Dala je 355 K čistega.

— **Tedenski prihranki šolske mladine.** Meseca maja se je med mladino ljubljanskih ljudskih šol na tedenskih prihrankih zbralo 853 K 44 v., h katerim je prispevalo 3706 šolskih otrok. Na vsakega posameznika pride povprečno po 23 v. Januarja se je nabralo 860 K, februarja 838 K 03 v., marca 918 K 42 v., aprila 809 K 23 v.

— **Razstava ženskih ročnih del na šentjakobski šoli.** Mestna slovenska dekliška osemrazrednica pri sv. Jakobu v Ljubljani priredi razstavo ženskih ročnih del, ki so jih izdelale učenke tega zavoda. Razstava se otvori v nedeljo, dne 18. junija, opoldne in bo odprta do 25. junija t. l. vsak dan od 9. do 12. ure dopoldne in od 3. do 5. ure popoldne. — Vstopnina 20 vinarjev. — Ker je dohodek namenjen skladi za kranjske, oziroma ljubljanske invalide, se preplačila, oziroma darila hvaležno sprejemajo.

— **S seje deželnega šolskega sveta dne 30. maja, 3., 5. in 7. junija.** Fran Kotnikova dijaška ustanova se podeli tehniku Ivanu Hrovatinu. — Prof. dr. Pregelj se prizna prva petletnica, prof. Adolf Robida se predlaga v stalno nameščenje, prof. Nardin, Josip Dolar, Josip Mazi, Boltazar Bähler in dr. Jos. Demšar za VIII., glavni učitelj Karel Miklitsch za IX. činovni razred. — Predlaga se opustitev pripravljalnega tečaja na realki v Idriji. — Sklene se razpisati izpraznjena učiteljska mesta na tak način: Deželni šolski svet razpiše v skupnem razglasu po okrajih razdeljena učiteljska mesta. Po en prepis tega razglasa se pošlje vojnemu ministrstvu in vrhovnemu armadnemu poveljstvu, da obvesti pri vojakih, oziroma na fronti služboče učiteljstvo o razpisu teh služb. Rok za vlaganje prošenj traja najmanj dva meseca. Učitelji-vojaki prosijo za svoja mesta lahko kar na vojnopoštni dopisnici. Za one, ki se pogrešajo ali so v ujetništvu ali za katere ni gotovo, da bi zvedeli za ta razglas, prosi lahko žena, kak drug sorodnik, varuh ali dotično šolsko vodstvo. Prošnje je nasloviti za vsako službo na dotični okrajni šolski svet. Nanovo nameščeno učiteljstvo se uredi v statusu pozneje. — Sprejme se predlog, naj ustanove šolske oblasti po mestih in industrijskih krajih v stiku z županstvi, varstvenimi sodišči in političnimi oblastmi dnevna zavezišča za ono mladino, ki nima doma potrebne nadzorstva. — Splošna načela za varstvo mladine, ki so jih izdelali ljubljanski voditelji in voditeljice, se izročev pregled v to izvoljenemu ožjemu komiteju.

— **Iz Krškega** nam pišejo: Med poročili o delovanju slovenskega učiteljstva za vojne namene nismo našel skoraj nikjer omenjene naše meščanske šole. Da bodo poročila popolna, prosim, da priobči »Tovariš« sledeče: V pričetku septembra 1914. l. so nabrali učenci pod vodstvom učiteljstva 1079 kg svežega sadja, ki ga je poslalo ravnateljstvo deloma »Mladiki«, deloma pa uršulinskemu samostanu v Ljubljani. Sadje so vkuhali ali pa sveže porabili za ranjence. Denar za pošiljatev — 21.68 K — je nabralo učiteljstvo med meščani. Koncem oktobra je odposlalo ravnateljstvo 55 kg posušenega robidnega listja, ki so ga nabrali učenci. V pričetku novembra so igrali diletantje v korist »Rdečemu križu« igro »Krivoprišežniki«. Učiteljstvo je imelo za to prireditvev največ zaslug. Igra je dala čistega dobička nad 200 K. V decembru so izdelale hospitantke meščanske šole za vojake 30 parov kolenk, 18 parov dokolenk in 8 parov zapestnic. V januarju 1915. l. so izdelali učenci 2000 parov papirnatih podplatov in 6000 parov papirnatih nogavic. Delo je vodil strok. učitelj Drag. Humek. Dne 21. aprila so nabrali učenci tri zaboje bakrenih in cinkastih predmetov v skupni teži 400 kg. V maju je odposlalo ravnateljstvo 72 srajc, 72 spodnjih hlač in 104 robce. To perilo so izdelale deloma hospitantke, deloma je bilo kupljeno za nabrani denar. V oktobru so nabrali učenci kavčuk in volnenino. Nabrali so 62 kg kavčuka in 165 kg volnenih krp. Dne 24. novembra so prinesli učenci 130 zavitkov božičnih daril vojakom na bojnem polju. V pričetku decembra so napletle hospitantke zopet 33 parov nogavic, 8 parov kolenk, 10 parov dokolenk in 21 parov zapestnic. V istem mesecu je bilo odposlanih še 37 kg robidnega listja, hospitantke so pa nabrale za vdovski in sirotinski zaklad 26.30 K. Dne 26. januarja so dovršile hospitantke 25 parov nogavic, 22 parov dokolenk in 8 parov zapestnic. Veliko zaslug za izdelovanje pletenin iz volne ima učiteljica roč-